

postavljen učitelj podvreči prestavi, ki jo okrajna ali deželna šolska oblast ukaže iz službenega ozira, ako se mu pri tem ne krati njegova plača.

§. 17. Tudi pri takih prestavah se je ozirati na obstoječe pravice predlaganja in imenovanja.

§. 18. O pomikanji po sami službeni vrsti z niže na višo plačo ali o podeljenji službene doklade po starosti sklepa okrajna šolska oblast brez razpisa službe.

§. 19. Ako se pomikanje ne godi samo po službeni vrsti, temuč tako, da se stopi na stopinjo z višo plačo, mora se ravnati tako, kakor pri postavljanji izpraznjene službenega mesta (§. 1—15).

§. 20. Imenovanje učiteljev za nezapovedane učne predmete kakor tudi imenovanje učiteljic za ženska ročna dela v primerljajih, zaznamovanih v §. 15. ali: 2. in 3. državne postave od 14. maja 1869. leta, naj dotične šolske oblasti upravljajo ravno tako, kakor imenovanja drugih učiteljev, vendar brez razpisa službe.

(Dalje prihodnjič.)

Národne stvari.

Odgovora na dr. Vošnjakove spletke v Celjskem shodu.

I.

„Slov. Gospodar“ je v poslednjem listu prinesel sledečo objavo velecenjenega deželnega poslanca Štajarskega gosp. M. Hermana, ki ne potrebuje nikakoršnega komentara; jasna je sama po sebi in se tako glasi:

„Častitim volilcem kmetskih občin: Ptujkega, Ormuškega, Šentlendarškega, Rogačkega, Šmarskega, Ljutomerskega in Gornje-Radgonskega okraja! Zastopniki skoro vseh omenjenih sodnijskih okrajev so mene pri volilnem shodu v Ptuj dne 11. majnika za kandidata v državni zbor postavili. Dolžnost mi je, da se za to zaupanje častitim volilcem zahvalim, pa tudi na ta častni klic odgovorim.

Ker sem si svest, da po svojih mnogoletnih skušnjah in pridobljenih znanostih predragemu volilnemu okraju koristiti zamorem, in ker sem Vam in pravični stvari sploh popolnoma udan, me veže tako rekoč dolžnost, da se Vam tudi v tej reči udam ter kandidaturu prevzamem.

Svojih moči in resne volje, delati za Vaš vsestranski blagor, Vam ne ponujam kot novinec, marveč kot star znanec in zvest prijatelj, ki se je z Vami bojeval in že marsikaj britkega za Vas pretrpel.

Ne stopim pred Vas z navadnimi nastavnimi besedami: „omika“, „svoboda“ in „samouprava“ (avtonomija), ker prvič Vi tako neomikani niste, kakor Vas nekteri radi razglašajo, drugič pa zato ne lovim ljudi s takimi praznimi besedami, ker se, kakor žalostna skušnja uči, za njimi večidel skriva vse kaj drugega, kakor te besede same pomenjajo, namreč: duševna vnemarnost, samovoljnost, posilnost, hujskanje, razprtija in splošna zmešnjava.

Sklicujem se pa na svoje 12letno javno delovanje v prid slovenskemu ljudstvu, ki vé, kaj da sem delal za nj in tudi lahko presodi, ali sem opravičil zaupanje, ki ga je v mene stavilo, in — ali sem še na dalje njegovega zaupanja vreden.

Slednjič še omenim, da nisem nikoli dvomil, ampak še za svojo dolžnost spoznal, sprejeti program „pravne stranke“ v Avstriji, in to zato, ker povdarja ta program enako pravico za vse in tudi narodnemu programu Slovencev ni nasproten, marveč je upati, da prav s pomočjo pravne stranke Slovenci svoj narodni program še najbrže doženejo“.

V istem listu odgovarja narodni poštenjak župan Janez Vivod iz Gornjega Doliča, ki je tudi o onem „odličnem“ Celjskem shodu bil, dr. Vošnjaku tako le:

II.

„Došli meni „Politični listi I“ (za 1 gold.!! vrednosti jih je) me primorajo, da se očitno v „Slov. Gospodarju“ oglasim, da, če mene gospod dr. Vošnjak v svoji prečudni taktiki s par vrsticami med svoje govornike hinavsko in svojevoljno prišteva, jaz njemu in njegovim tovarišem v Celji 25. maja t. l. izrečene nezaupnice nikdar ne prekličem“.

Mnogovrstne novice.

* Stan uravnave zemljiškega davka na Štajarskem. Deželna komisija Štajerske je tarife zemljiškega davka, kakor so bili od okrajnih cenilnih komisij izdelani, presodila in popravila, ter jih razposlala županskim uradom in dotičnim okrajnim cenilnim komisijam, da se posestniki sami lahko prepričajo, kako da so tarife za vsak okraj postavljeni in kako se je to določilo. — Proti tarifom se smejo in sicer do 12. julija t. l. pritožiti pismeno pri cenilnih komisijah: cele srenje, kakor tudi taki posestniki, ki sicer ne stanujejo v srenji, plačujejo pa vendar od zemljišča v dotični srenji vsaj šestinko vsega svojega zemljiškega davka. — V obče je tarife, kakor so jih okrajne komisije izdelale ter popravil poročevalec ali deželni inšpektor, deželna komisija znižala.

* Vstopnina v Dunajsko razstavo je iz začetka (2. maja) do 19. junija znesla 499.870 gld., ker izmed 1 milijona in 380.022 obiskovalcev je vstopnino plačalo le 708.580 ljudi. Ko bar. Schwarz, alpha in omega razstave, nikoli ni dosti milijonov dobil iz državne blagajnice (dobil jih je že 17), je zmirom zagotavljal, da vsi potrošeni ali raztrošeni milijoni se bodo povrnili po dohodkih vstopnine; ker pa dozdej vstopnina še pol milijona ni donesla, se ostali milijoni bodo povrnili o sv. Nikoli.

* Angleški vremenski prerok James Pudlaj je prerokoval letošnjemu letu, da bode najrodovitnejše tega stoletja, žita na kupe, vina obilo in še boljšega kakor leta 1834. Zdaj smo že tako daleč, da po tem, kar slišimo iz mnogih držav in dežel, vidimo, da je resničen stari naš slovenski pregovor, da vremenski „prerok slamo je“.

Naši dopisi.

Iz Rusije 26. maja (7. jun.). —η—.*) — Ruskim liberalcem so nadojeli francosko-nemški igrokazi; začeli so predstavljati drame po svojem okusu sami v živih in mrtvih podobah; glavne role so prevzeli vredniki, podvredniki in sodelavci „Sankt-Peterburgskih Vedomostej“, gg. Korš, Žohov, Utin, Gončarov, njegova žena Praskovja, njena sestra Aleksandra Lavrova in drugi. V preteklem letu so oni osnovali v Petrogradu „kružok“, v katerem so se po svoje veselili in po svoje kuhali srečo narodovo. Njihov glavar g. Korš (korš, koršun = jastreb) je želel podkopati silo „Moskovskih Vedomostej“, mislé, da s tem bodo razpale vse reforme ministerstva narodnega prosveščenja, in ruski svet bo postal koršunsko gnjezdo, v katerem bo vsak svoboden, kolikor mu bo drago, samo misliti, govoriti in delati bo moral, kakor mu bodo „kružokarji“ ukazovali. V takih domiš-

*) Obljubljeno radostni pričakujemo.

lijah je začel veliko pravdo z gosp. Katkovim v časopisu in pred sodnijo, češ, da je poslednji v svojih filipikah proti nihilizmu in za učebno reformo razžalil njegovo čast. Vse je bilo radovedno, kaj bo iz te pravde? — Sodnija pa je „jastrebu“ peruti pristrigla. Poredni ljudje menijo, da je gosp. Korš to komedijo na oder spravil, želeč odnesti oči grešnih ljudi od živih podob v njegovi družbici. Ljubeznjiva gospá Gončarova in plameči gospod Žohov sta namreč želela v družbici skupaj sedeti, al sanjač gosp. Gončarov jima je bil napoti. Bog vedi, kako je potem tako prišlo; znano je le toliko, da gosp. Gončarov je natisnil nekaj nihilističnih plakatov ter jih sejal po ulicah in zato prejel brezplačno stanovanje. V porazumljenji ž njim mu Žohov najme za advokata Utina, ktereга tudi podučí, kako naj delo Gončarova narisa, kedar ga bo pred sodnijo zagovarjal. Utin je narisal oba in ž njima vred gospó Gončarovo, zato ga je Žohov pozval na dvoboj. Po kakošnih pravilih sta se strelala, ni mi znano; pričali so, da Žohov je prvi vstrelil in da na njegov strel sta se oba od strahú povalila. Sekundantje so mislili, da je Utin ranjen, ter so mu hiteli na pomoč, al predno so dospeli do njega, ležečega na tleh, se njegov revolver tako nesrečno sproži, da na mestu ubije Žohova, ki se je ravno s tal kobacal. Ko gospá Gončarova zvé o nesrečnem izidu dvoboja, si z avdá! — Vse to se je zgodilo preteklo jesen. Letošnjo spomlad pa, 9. aprila, sestra Gončarove, Aleksandra, vzame revolver, odpravi se k advokatu Utinu, presede všemu svoje mesece, v stanovanje, rani njega z dvakratnim vstrelom v čelo, s tretjim pa ubije samo sebe.

Epilog drame je le-ta:

V Petrogradu na Vaziljevskem ostrovu v hiši pod št. 7. po Kamski ulici po naročilu pomeščika Semena Jegorjeviča Lavrova je naredel kamnosek Baronov nagrobni kamen s sledečim nadpisom:

„Praskovja Gončarova, 22 let.

„Aleksandra Lavrova, 19 let.

„Okončili svoje suščestvovanje (= življenje) v 1872 i 1873 gg. „Dve žertvi

„Bezobraznoj školi nigilizma.*)

„Sam otec

„V.. nevedenji svojem predal jih etoj škole.

„Bože miloserdni,

„Prosti (= odpusti) i voljubi jih;

„Ne postavj jim v vinu (= ne štej jima v greh)

„Greh predavšago jih!

„Bože, prosti neščastnomu (= nesrečnemu)

„Bezpečnost jago! (= zanikernost njegovo)

„Beliki Bože, prosti

„Vovlekših jih v prestupljenje i zabluzdenje! —

Slovenci imate velik boj za šole z nekim liberalnim vitezom in še bolj liberalnim Zimo. Morda bi ne bilo odveč, ko bi slovenski očetje prečitali privedeni nagrobni nadpis, predno se odločijo, v kakošno šolo jim je poslati svoje hčere in sinove. (Kon. prih.)

Iz Celja 13. junija. (Volilni shod državopravne stranke.) Konservativci spodnjega Štajarskega, nezadovoljni s sklepi liberalnih Slovencev, ki so 25. majnika v Celjski čitalnici zborovali, sklicali so za včerajšnji dan shod svoje stranke. Mnogo je bilo povabljenih in se jih je tudi sešlo, gotovo 130 mož, tako, da bi zdajšnji prostori Celjske čitalnice ne bili za zborovanje

*) Ruskega prijatelja sem prašal: zakaj se ruski liberalci zovejo nihilisti; odgovoril mi je: Vot vam „filolog! a potomu, što ničem ne vladejut (= ničesa nimajo), daže zdravim razsudkom ne“. Po tej definiciji bi se menda ne očitala preteezija slovenskim liberalcem, ko bi si po primeru svojih Ruskih bratov omislili priimek nihilistov. Pis.

dovolj veliki, zato se je v zadnjem dnevu naprosil gostilničar g. Raimund Kožer, da je svojo dvorano zbranim Slovincem pravne stranke prepustil; česar bi nijeden drugi krčmar Celjski ne bil storil, je storil on in je skrbel za prav lepi red in postrežbo. Hvala! Za predsednika zborovanja bil je soglasno izvoljen gospod deželni poslanec in odbornik M. Herman, za podpredsednika gosp. prof. dr. J. Ulaga in za zapisničarja gosp. prof. dr. L. Gregorec. Gosp. predsednik začel je zborovanje ob pol 4. uri s pozdravom pričujočim se zahvalivši za mu vnovič skazano čast, naznanjaje, da bo prvi gosp. govornik razložil vzroke, zavoljo katerih se mi ne moremo strinjati z unimi Slovenci, ki so 25. maja v Celji svoj shod imeli in je dal besedo preč. gosp. kanoniku Fr. Kosar-ju, ki je v svojem izvrstnem, celo uro trajajočem govoru narodni program pravne slovenske stranke temeljito razvijal in dokazal, da konservativci so pravi Slovenci, ker oni najlepše svetinje slovenskega naroda, jezik, šege in vero njegovo zagovarjajo in te besede povsod v domovini ohraniti želijo. Ker so pa nekteri Slovenci brez našega zakrivljenja s svojega bandera vero vrgli in narodnost nad vero stavijo, se mi njihovega programa, ki je v svojih nasledkih krivičen katoliški cerkvi in nevaren za obstanek našega cesarstva, nikakor ne moremo držati. — Mnogi živio-klici med in po končanem govoru so pričali, da vsi nazoči bili so govornikovih misel. — Drugi govornik gosp. dr. Gregorec je razlagal potrebo vodstva pri volitvah in naznanjal, da se je v Mariboru napravil centralni volilni odbor obstoječ iz 12 zanesljivih mož, ki bodo v dogovor stopili z odbori v posamesnih okrajih zato, da se nastavljen kandidat izvoli. — Tretji govornik g. dr. Ulaga navaja vzroke, zavoljo katerih se duhovni volilne agitacije vdeležujejo in zakaj se od poslancev zahtevati mora, da se potezajo za pravice katol. cerkve, ker, kar se je na Nemškem že goditi začelo, da se ona preganja, to se tudi nam bliža; na Pruskem Bismark duhovščino zatira in hoče katoličanom žile podrezati s tem, da bi se vprihodnjič mladi duhovni v smislu deželne gosposke izrejali in se sploh vsa svoboda katoliške cerkve zatrla. Ker v našem prihodnjem državnem zboru pridejo gotovo enaki predlogi na dnevni red, gorjé Slovincem, ako naši poslanci svoje dolžnosti ne storijo, kajti brez prave duhovščine bo tudi njihova narodnost poginila! — Resolucije shoda se glasijo: Slovenci v Celji dne 22. junija 1873. zbrani, sklenejo.

I. Gledé na to, da 1) program pravne stranke poroštvo daje obstanku in razvoju Avstrije; 2) da narodnemu slovenskemu programu ne nasprotuje, negoga še podpira; 3) da spoštuje pravice in svobodo katoliške cerkve, kakor tudi vseh od države pripoznanih verstev, — se popolnoma skladajo s programom Avstrijske pravne stranke, ter želijo in vabijo one Slovence, kateri mu še niso pristopili, da mu pristopijo.

II. Skupščina izreka, da zastran vodstva volitev na slovenskem Štirskega pripoznava v Mariboru že osnovani osrednji volilni odbor, kakor tudi v zavezi ž njim obstoječe okrajne in krajne volilne odbore.

III. Skupščina nastavi kandidata svoje stranke za kmečke občine in za mesta in trge Celjskega volilnega okraja. — Gledé na to pa, da se je od strani shoda 25. maja v Celji zbranega za kmečko skupščino kandidat že postavil v osebi gosp. dr. Vošnjaka, se prepušča centralnemu odboru brž ko mogoče ž njim v dogovor stopiti o tem, ali sprejme program pravne stranke ali ne. — Če ne, se podpira edino le kandidat pravne stranke preč. g. kanonik Franc Kosar.

Več gospodov je še govorilo, kakor Balon, Pol-

zelski župnik priporoča g. Kosarja, Gomilšak iz Radgone, ki je priporočal jako dobro za kmeta pisan list „Slov. Gospodarja“. Dr. Klemenčič iz Ljutomer in prof. Žitek iz Ptuja, ki sta se zahvalila gosp. M. Hermanu, ga zagotavlja zaupanja v njegovem volilnem okraji; gosp. prof. Žitek rekel je med drugim, da, ako „Slov. Narod“ pravi, nasproti besedam samega g. dr. Ploja, da bi bil on nasprotni kandidat g. Hermana, in da Slovenci se ne bodo nikdar podvrgli programu pravne stranke, ker kri ni voda, naj bi bil pisal, ako bi kdo trdil, da v Ptuji bo g. Ploj izvoljen in ne g. Herman, ki je pri tamošnjem shodu izmed 100 že imel 88 glasov za-se, da ta kri ni voda! Naznanjali so se še dopisi iz Gornjegrada, podpisani od župana in 4 odbornikov, ki zahtevajo z dopisom iz Brežic g. kanonika Kasarja s pričujočimi iz vseh strani za kandidata. Ob pol 7. uri sklene z gromovitimi živio-klici g. predsednik zborovanje se zahvalivši za lepi red s prislovico: „vse za vero, cesarja in domovino“.

Iz Vipave. — „Sokol“ naš praznuje sv. Petra in Pavla dan, to je, 29. dne t. m. blagoslovljenje zastave svoje s sledečim programom: zjutraj sv. maša; govor staroste v telovadnici; v čitalnični gostilni skupen obed in zvečer ples. Odbor.

Iz Radoljice. (Naznanilo.) 20. dne t. m. se je odprla nova brzojavna (telegrafna) postaja z omejeno ponednevno službo v Radolici na Gorenskem, ter se izročila občinstvu v porabo.

Iz Novomeške okolice 17. jun. — Binkoštni praznike so imeli nemčurji shod in mastno pojedino v Krškem. Iz Novomesta jih je bilo 5, namreč: pl. Langer iz Poganč, Leitmaier, c. kr. svetovalec pri okrajni sodnji, Ulepič, c. kr. adjunkt, pl. Formacher, notár in pa Ogorelc, trgovec. Ker ta petorica ni še nobenega kmeta med seboj imela, hotela je svoje število tudi s kmečkim stanom pomnožiti medpotoma; posebno so jej dišali župani in sploh srenjski zastopniki. Kje da so si popred že iskali privrženec, to nam ni znano; prišedši pa do vasi Gradišča v Šentjernejski fari, so vabili seboj očeta Kerhina, prvega srenjskega svetovalca, poštenjaka od vrha do tal, kakoršnih je le malo. Al previdni mož ni hotel iti na pojedino v Krško, če bi ga bili v kočijo posadili in zastonj ga ondi gostili. Lepo se je zahvalil nemčurjem za to „čast“ in mu pripravljeno veselje. Po takem petorica z dolgim nosom odide, pa se kmalu sopet ustavi, novih tovaršev iskaje. Kakor se tedaj vidi, je na Gradišču nerodovitno polje za nemčurje in mavtarje, to je, za dandanašnje nevernike. Lansko leto je gospodar Blažovic, tudi iz Gradišča domá, očeta Kerhina pravi brat po duhu in srčnosti, nekemu plemenitemu glavarju nemčurjev, kateri ga je bil v svojo vinsko klet na kosilo povabil z družimi gosti vred, prav možko se ustavljal in duhovščino in vero katoliško zagovarjal zoper surove napade tega neomikanega plemenitaša (imé njegovo za zdaj še zamolčimo, zavoljo visocega spoštovanja do njegovih sorodovincev, kateri niso le samo po imenu, ampak tudi v govorjenji in zadržanji plemeniti in čislani od vseh vrst ljudstva). Le toliko rečemo, da mi prosti ljudje se čudimo temu, kako plemenitnik, siv in z eno nogo že v grobu, je v stanu tako zarobljeno se vesti in kmete krog sebe zbirati ter jim s svojim neotesanim govorjenjem duhovščino studiti! — Pot pelje, kakor je bilo rečeno, imenovano petorico v Šentjerneji, kjer pa je bilo že več žetve za njo. Gosp. Podboj iz Kostanjevice je gladko pot nadelal s pismi in osebno že poprej; on ima Jožefa Zagorca že zdavnej na verigi, kakor Lah opico, a to se ve, da ne zastonj; gosp. Podboj mora to pokorščino na kak način že poplačati,

postavimo, da Zagorcu dovoli v svoji c. kr. kanceliji smodko zažgati in da se lepo po „nemško“ vpricho družih tikata, kedar, postavimo, je Zagorc kot toženec v pricho tožnika; ali da gresta kam skupaj na dobro voljo, ali da je gosp. Podboj kuhan in pečen pri Zagorcu itd. Za Zagorca se tedaj ne čudimo, da je nemudoma šel z Novomeško petorico v Krško na kosilo k g. Hočevanju. On že tudi vé, da v prihodnjih volitvah ne bo več hodil po gladkem salonu v Kranjskem deželnem zboru, zato je z gosp. Podbojem in družimi imenitnimi gospodi potegnil in se vstopil na stran nemčurjev, kajti že pri zadnjih volitvah so se mu pod nogami tresla tla, in g. Podboj, kateri ga zdaj presrečno ljubi, ni pri tisti volitvi za-nj čisto nič maral, rekel je celó v mestni hiši v Novomestu: „Jest volim pa gosp. Hrvata iz Šentjerneja; on je en prav pošten, dober in spoštovan mož“ itd. Neki župnik se je pa takrat za Zagorca vpricho vseh zbranih volilcev potegnil, sicer bi bil že takrat Zagorc kot kandidat za deželni zbor se blamiral. Tudi je vsakdo vedel, da Zagorc sedi le v deželnem zboru, ker nič ne „ferderba“ in je že to dobro, da vsaj z nasprotniki ne vleče in se ne dá podkupiti. Vsak tadašnjih volilcev se še spominja, kako je Zagorc puštabiral pred volitvijo volilne postave, kako je stokal, ko je po volitvi s štirimi besedami se volilcem zahvalil itd. Zdaj je pa tak „izvrsten govornik“ postal, kakor so „Tagblattovci“ pisali, da so vse nemčurske luči zatemnile se v Krškem! Zato bode „Novične“ bralce mikalo, zvedeti njegov govor, če tudi ni stenografično zapisan, ampak le po poročilih. Čudimo se pa, kako je prišel Šentjernejski g. Lušina, župan do tega, da je šel z nemško procesijo v Krško; nad njim se čudimo! — To naj zadostuje za danes. Nate zdaj Zagorčev govor!

Zagorčev govor pri Krški pojedini.

Ker tako fletno danes vkup sedimo in ker smo slišali že toliko lepih govorov, dovolite mi, gospodje, da tudi jest nekaj povem. (Bravo! bravo! vivat Zagorc!) Tako Vam povem, gospodje, da v tako lepi družini še nisem nikoli puranov jedel in dolenca pil. (Gosp. Podboj: „rejs je to; vivat Zagorc!“) Pa mi nikar ne zamerite, če ne bom tako lepo govoril kakor drugi gospodje pred menoj in če ne bom po nemški govoril, kakor se spodobí v taki častitljivi družbi; jest nisem v latinske šole hodil, da bi se bil nemški učil in bi zdaj pol premoženja rad dal za to, da bi znal prav lepo po nemško govoriti, v naši šoli smo se pa tudi premalo kranjsko učili, da bi znal tisto novo slovensko špraho, katero slišimo v našem lontogu. In ravno iz tega lontoga Vam morem, gospodje, povedati, da mi je že prav zoperno bilo stati pod komando dohtarja Bleiweisa in dohtarja Costata. Zato danes tukaj očitno povem, da sem v zadnjem lontogu slovó dal Slovencem. Adio Slovenci! (Gromoviti: „Bravo, bravo! Herr Zagorc!) Zmirej tiste atrese na cesarja, zmirej pritožbe, da jim ni nikoli nič prav, kar je Schmerling naredil ali Jiskra ali pa Auersperg; tega že nisem mogel več prestati, še manj pa to, da bi se po zadnji atresi spet Hohenwart nazaj poklical s tistimi njegovimi funtartikelni, o katerih mi je gospod Svetec tako natanko rajtengo naredil, da niso nič vredni. Predsedalo mi je tudi, kakor da bi najhujega čvička pil, zmiraj tisto kričanje za pravice slovenskega jezika; leta in leta se vlečejo že za jezik, kakor da bi njih slovenski jezik res kaj bil; mehko kuhan suh jezik s poličkom dobrega Štoppergerja mi je stokrat ljubši kot ves njih šolski jezik. (Gromoviti „bravo, bravo, Zagorc! — mu doní od vseh strani, gosp. Podboj skoči iz-za mize in ga objame.) Še moje ljube „Gemeindzeitenge“ ne bi mogel brati s tem slovenskim jezikom. Slovenci se sicer bahajo, da

le oni so v lontogu za našo deželo kaj storili, pa ni vse zlato, kar se sveti. Dohtar Toman se je štimal, da je on prvi se potegnil za znižanje prevelikega gruntnege davka; jest tega ne vem, ker me takrat še ni bilo v lontogu; pa če je to tudi res, koliko pa smo zdaj na boljsem? Sicer pa tudi mislim, da tisti katasterski gospodje pred 50 leti, ki so naša zemljišča šacovali, so že vedeli, zakaj so davek tako naredili. Dohtar Toman se je tudi s tem rad pobahal, da je železnico Gorensko naredil in se za Šentpetersko potegoval; pa kaj je nam za Gorence in Notranjce mar, če je mi Dolenci nimamo? (Bravo!) Od druge strani pa tudi dohtar Bleiweis glavo pokonci nosi, da je on dregal tako dolgo v to, da so findelhaus odpravili in da se s tem, kakor pravijo, deželi vsako leto prišpara čez 15.000 gld. Al meni se zdí, da je to prišlo le bolj iz nevošljivosti zato, ker je ledik dekletam hiša odprta bila, kamor so lahko nosile svoje otroke; če bi findelhaus ne bila dobra reč, zakaj pa jo je cesar Jožef nekdanj naredil? In še za to so se večkrat vlekli moji nekdanji komarati v lontogu, da bi soseske mogle ženitev braniti takim ljudem, ki nič nimajo. Tudi jest sem ž njimi takrat vlekel; al zdaj še le vidim, da ljudem ženiti braniti je neumno in še prav zoper naturo človeško, in da sta grof Auersperg in Dežman prav imela, da sta jim nasprotovala; čemu pa je Bog moški in ženski spol ustvaril? Tudi dohtar Costa si veliko domišlja na to, da je na Dunaji tisto pravdo zoper Tržačane dobil, ki so nekih 100.000 gold. povračila tirjali od naše dežele; al jest vprašam, ali bi je ne bil morebiti tudi kdo drug dobil, ki bi bil šel namest njega ven? In tako vidite, gospodje, da vse to nič ni in jest Vam le to rečem, da mi je prav težák mlinarsk kamen s srca padel, ko sem jim za zmirom slovó dal. Lejte si! celó Šolmajerja so hoteli voliti v deželno komisijo za gruntne davke namest bar. Apfalterna. To sem sicer vedel, da se je Šolmajer vlekel za kmeta, in sem tudi slišal, da tiste nove paragrafe prav dobro pozná; pa kaj bi Šolmajer opravil proti enemu baronu! Če bi baronova beseda kaj več ne zdala kakor kakega družega človeka, čemu pa je baron? Zato sem jest barona Apfalterna volil z Vami vred. Zdaj pa mislim, gospodje, da sem vam že dost povedal, zakaj sem se za vse svoje žive dni ločil od Bleiweisove komande in se vstopil med Vas, in da hočem, kakor danes sedim med Vami, tako tudi zmirej z Vami hoditi. Holt! še nekaj pa sem vendar pozabil. Ko so v predzadnjem lontogu Slovenci sami bili, ker ste Vi, prečastiti gospodje, ministru Hohewartu figo kazali — škoda! da že takrat nisem z Vami potegnil — nas je dohtar Bleiweis na vso moč pridušal, naj šolmaštrum po deželi plačo saj na 400 gold. povikšamo, in res mu je obveljalo — še zdaj se spominjam tistega jutra, ko smo pred sejo v reduti se zbrali in hudo prepirali — da je lontog naredil en kos postave šolmaštrum za boljšo plačo. K sreči da je ministri niso koj potrdili. V zadnjem lontogu ste sicer tudi Vi o tem s Slovenci potegnili, mene je pa to zmirej po vseh udih trgalo. Če šolmašter ne more živeti s tem, kar je dozdaj imel, naj bi bil pa kaj družega ratal, saj ga nobeden ni silil v šolmaštrijo. — No, zdaj pa že vidim, da Vam je, ljubi gospodje, Vaš novi tovarš dost povedal, da sem se kot spokorjen grešnik pred Vami spovedal in da, če tudi na sv. pismo nič ne držite, boste vendar po njegovih besedah bolj veseli enega grešnika, ki se je spokoril, kakor 99 taci, ki pokore ne potrebujejo. — —

In ta „zündende Rede“ — kakor je sama vladna „Laibacherica“ povedala, je tako vžgala srca pričujočih, da so Zagorca objemali po vrsti vsi in mu roke stiskali ter pri tej priči sklenili: Zagorc bode zastopnik nemške, brezverske, ustavoverske stranke na Dolenskem.

Iz Divače 5. junija. (Devet cest iz Senožeč do Divaške meje. — Konec.)

Drznemo se tedaj po vsem tem sl. c. k. Kranjsko deželno vlado vprašati: ali je nameravana državna cesta iz Senožeč do Primorske meje le dvema soseskama in njunim županom iz državnega žepa namenjena, ali pa za kateri viši namen, namreč za zvezo dveh sosednih dežel?

Rekli smo že večkrat dotičnim komisijam, in rečemo tukaj javno, da pravi namen te ceste se po črti čez Senadolski dol nikoli in nikakor ne doseže, in da ves denar za to črto je in bode zavržen, kajti nikdo ne bo po njej vozil, če bi se naredila, kakor edina vas Dolenjevas.

Nasproti ima pa cestna črta od naše meje čez Gabrče vrh že vsega omenjenega še te-le dobre lastnosti: a) je $\frac{1}{8}$ milje krajša od une čez dol; b) nima do Gabrče čisto nič snega, c) dobijo vozniki tikoma ceste ob vsakem letnem času med Gabrčani in med našo mejo dovolj vode na kalih za napajanje živine, kar je tukaj na Krasu prav posebne važnosti, d) je med Divačo in Senožečami ena vas, namreč Gabrče, kjer popotnik v slabem vremenu lahko pribežališče dobí, f) je zdanja okrajna cesta od Gabrč do Senožeč tako dobra, da ta z majhnim popravkom lahko namenu državne ceste streže, g) je tudi to, posebno okraju Senožeškemu, ugodno, da zgubi okoli 2000 dolgostnih sežnjev okrajne Vremenske ceste, kar je od velike dobrote za okraj Senožeče, in h) bi se ob enem tudi Vremenska dolina z omenjeno državno cesto proti Senožečam zvezala. Stroškov bi ta črta tudi manj prizadjala, ker je deloma cesta že narejena in ker ni nikakih umetnih del treba, nasproti morajo pa čez dol že same škarpe mnogo stroškov prizadeti.

Po vsem tem bi se moral res ves svet čuditi, ako bi se ta cesta čez Senadolski dol zidala in več tavžentov popolnoma zavrglo.

Ganite se tedaj Vi, sosedni Kranjci, kajti Vam mora biti več mar za to, kakor nam, kajti vi boste cesto rabili, mi zeló malo; zato pozor!

Iz Rake na Dolenskem 22. junija. (Očitna zahvala). Podpisana si štejeta v sveto dolžnost zahvaliti se v imenu šolske mladine vsem šolskim prijateljem za milosrčne doneske, s katerimi so pripomogli, da se je šolska veselica, ki se je sv. Alojzija dan pod milim nebom pri podružnici sv. Petra v Žirovniku na veselje in radost 270tih učencev in učenk pri krasnem vremenu v najlepšem redu vršila. Bog plati!!

Anton Žgur, učitelj verouka, Jernej Pirnat, učenik.

Iz Šentvida nad Ljubljano 20 rožnika. Danes smo obhajali obletnico po ranjkem gospod-očetu, našem Blažu Potočniku. Cerkev, njih preljuba nevesta, je bila lepo ozalšana in farmani so se hvaležno spominjali v pobožni molitvi svojega dobrega duhovna. Bili so pa naš ranjki gospod fajmošter Blaž tudi od posvetnih gospodov mnogocenjeni tako, da še od daljnih krajev hodijo učenjaki obiskavat grob možá, ki ostane v slovstvu slovenskem neumrljiv. Naj v spomin njegov „Novice“ v svoj list zapišejo slovstvena dela njegova. (Konec prihodnjič).

Na Šmarni gori pri Ljubljani 23. rožnika ob 10. uri zvečer. Ž. — Pri jasnem nebu in mirnem vremenu gledamo po gričih in gorah okoli in okoli 167 kresov goreti, največ po Loških in Kamniških gorah; jako lepo se je svetil Ljubljanski kres na Šišenskem hribu. Petje se je slišalo in ukanje, pa možnarji so pokali Janezu Krstniku na čast. Bode pa le spet „Tagblattovce“ božjast tresla, kakor unidan, ko so možnarji na Hujah — kakor so pisali — vznemirjali celó živino v Kranji! Dá, dá! res — požvinjene brezverce!

Iz Ljubljane. (*Turške goveje kuge na Kranjskem*), ki že čez pol leta tlači vso trgovino, je za zdaj konec, ako je brezvestni kontrobarji na novo ne pritresejo iz Hrvaškega, kjer je je po nemarnosti ondašnji in nečimurnih postavah še zmirom obilo! Pomagati zatrti trgovini je c. k. deželna vlada dovolila zopet živinske sejme povsod na Kranjskem, samo v krajih Črnomeljskega in Kočevskega kantona za zdaj še ne, zato, ker sta ta kantona prav po dolgem mejaša okuženega Hrvaškega. Al tudi tje, kjer so sejni dovoljeni, ne sme celó nobena Hrvaška goveja živina in tudi drobnica ne, pa tudi naša domača živina, ki se žene na sejm, mora seboj imeti postavni pòs, da je zdrava in iz zdravega kraja. Župani imajo zato dolžnost, ostro paziti nato, da se ta postava, spolni, sicer zapadejo hudi kazni po §. 35.

Pod tem pogojem je tudi živinski sejm v Ljubljani 30. dne t. m. (v pondeljek) pripuščen, in magistrat ga je že oklical.

— (*Iz seje deželnega odbora 20. junija t. l.*) Vsled novih volitev vsih cestnih odborov je deželni odbor sklenil poslati okrožnico novim odborom zastran izročitve, oziroma nastopa opravil v smislu nove cestne postave. — Od deželne vlade poslanemu načrtu deželne postave o pobiranju mostnine na novem Savskem mostu, ki ga hočejo grajščak vites Gutmanstal in več njegovih družbenikov po privoljenju ministerstva pod Zidanem mostom med Ratečami in Štajersko zidati, se je pritrnilo. — Vloga c. k. okrajne sodnije v Črnomlji zaradi sila potrebne čiste in zdrave vode v omenjenem mestu se je izročila c. k. deželni vladi, da bi ona na mnoge pritožbe zoper sedanji nared v Črnomlji vsled preprirov in razdraženosti strank občinskega odbora v smislu §. 99. obč. reda ukazala novo volitev občinskega zastopa. — Upravniku deželne posilne delavnice se je dovolilo, da gre ogledat Dunajsko svetovno razstavo.

— (*Prvi občni zbor delničarjev „Narodne tiskarne“*.) Kadar koli je kako društvo zborovalo, pri katerem imajo staroslovenci ali „klerikalci“ večino, so „liberalni“ mladoslovenci imeli vedno kaj grajati in očitati. Mislil bi bil tedaj človek, da je vse v natančnejšem redu ondi, kjer so oni na krmilu. Al občni zbor „Narodne tiskarne“ 22. dne t. m., ktera je dosihmal izključljivo v mladoslovenskih rokah, nam je te sanjače še le v pravem svitu pokazal in prav očitno razodel, da najraje igrajo za koulisami, to je, da si s svojim gospodarstvom ne upajo na dan. Zbralo se je bilo nekaj čez 30 delničarjev, ki so zastopali okoli 250 delnic. Po kratkem nagovoru prvosednika dr. Ahačiča je prebral tajnik dr. Vošnjak poročilo o društvenem delovanju od 14. sept. 1872. do 1. junija t. l. Sestavil ga je tako „kunšno“ in zvito, da bi moral človek misliti, da v celi Avstrijski monarhiji ali na celem svetu ni zavoda, kateri bi deležnikom toliko dobička obetal, kakor „Narodna tiskarna“ v Ljubljani; še celó „Slov. Narod“ društvu nobene zgube ne prizadeva, temveč so njegovi stroški toliki, kakor njegovi dohodki; prav natančno se neki to sicer zdaj ne more še povedati, ali razloček je vendar sila majhen, in bode k večjemu kakih 100 gold. škode, morebiti pa celó 100 gold. dobička. „Narod“ stoji na trdnih nogah; zadnji čas je sicer kakih 50 naročnikov odpadlo, al 200 družih je pristopilo, in število naročnikov zdaj znaša okoli 950. Tako je poročal dr. Vošnjak, računa pa — ni pokazal. „Zora“ pa, ki tudi je lastnina tiskarne, po Vošnjakovem poročilu donša nekaj dobička. —

Na predsednikovo vprašanje: ima li kak delničar o tajnikovem poročilu kaj posebnega omeniti, oglašil se deželni blagajnik gosp. Franjo Ravnikar, strokov-

njak o računskih in blagajniških poslih, in govori blizo tako-le: „Pred vsem moram omeniti jako originalni način vabila v današnji občni zbor. Ne samo, da po §. 7. naših pravil zaznamovanih medčasnih listkov po obrazcu A. nismo dobili, ko smo na akcije 25% vplačali, a tudi prave delnice se nam še do zdaj niso izročile. Ker tirja §. 16., da se medčasni listi ali pa delnice vsaj 5 dni pred občnim zborom v društveno blagajnico vložé, menim, da je upravnega odbora naravna dolžnost bila, učiniti to, da se legitimacijski listki in imenik delničarjev najmanj 5 dni pred občnim zborom delničarjev izročevajo. Dalje veleva §. 26., da se morajo letni računi, bilanca in nasvèt o razdeljenju dobička 8 dni pred občnim zborom delničarjem na ogled razpoložiti. A niti eno, niti drugo, niti tretje — ni se zgodilo, in tako lahko rečemo, da današnji občni zbor ni pravilno, ni postavno sklican in tudi ne more veljaven biti. Lahko pa tudi vganemo, zakaj smo legitimacijske listke še le 2 dni pred občnim zborom v roke dobili. Hoteli ste, gospôda, glasovanje monopolizirati; bilance pa nam niste pokazali zato, ker ste strah imeli. — Omeniti mi je dalje onih 5000 gold., kateri so bili mnogokrat naglašeni v „Slov. Narodu“, da so bili leta 1868. namenjeni napravi narodne tiskarne in da so bili od rodoljubov žrtovani. Javno mnenje, gospoda moja, pa nasprotno trdi to, da teh 5000 gold. je služilo le za pokritje raznih deficitov iz vredništva „Slov. Naroda“, in da niso bili žrtovani, temveč so se izplačali iz našega delniškega premoženja. Da bi se bilo kaj tacega res zgodilo, ne morem si misliti, zato kot prijatelj našega podvzetja želim, da bi me upravni odbor o tem dementiral. Sicer pa tudi ne vem, kako da „Slov. Narod“ s stroški svojimi in „narodna tiskarna“ bila bi en objekt; ne besedice ne najdem v pravilih tiskarne, da bi imela skrbeti ona za ta časnik, in še celó bi rekel, da po pravilih bi tega še storiti ne smela. Ker pa javno mnenje identificira „Slov. Narod“ z „narodno tiskarno“, zato moram kar naravnost reči, da ta list nikakor ne ustreza interesom slovenskega ljudstva, tedaj tudi nikoli ne more dobička prinašati; on naše domoljubno čutje premnogokrat žali, ter kaže, da le samo za to izhaja, da napada in natolcuje naše mnogo let izkušene in ljubljene vodje. Vrh tega se je v Vaših domišljijah rodila misel, osnovati nov tedenski list, kateri bi imel kljubovati tako zvanim „visokim“ pridigam v „Novicah“ in „Slov. Gospodarju“. Ta list kaže pa le zopet nove zgube našemu zavodu. Za ktere ga kmeta boste neki pisali, koliko jih pa je, da bodo Vas poslušali? Zopet bode le mrtvo rojeno dete, zopet le blamaža. — Konečno naj še omenim naše podvzetje kot obrtnijo. Vsaka obrtnija se prevzame zato, da kaj nese; vsak tak zavod drži se po večini ljudstva in delničarjev; vsak tak zavod opazuje na tanko, česa je treba narodu, da mu o pravem času ustreza, da se on okrepi, in da je na čast sebi in drugim. Na ta načela pa ste Vi, gospodje, popolnoma pozabili in ste tiskarno v nevarnost spravili, zato sprejmite mojo srčno željo, da nemudoma ukrenite na boljo pot; naj Vas ne gluši peščica Vaših prijateljev memo ogromne večine naroda slovenskega, kteremu je zoperno Vaše vedenje. (Dal. prih.)

— (*Matica slovenska*). Knjige za 1873. leto se pridno natiskujejo. Kakor je razvideti iz „Novic“ 1872 stran 327. so društveniki dobili za 1872 leto: „prirodopis živalstva“ s 490 podobami, in prirodopis rastlinstva“ s 350 podobami. Za 1873. leto je pa v natisu „slovanski narodopis“ I. del in letopis za 1872. in 1873. leto. Letopis bode prinesel marsikaj zanimivega, n. pr. doneske k zgodovini Radoljice in Velesovega; o tednu i njegovih dnevnikih imenih;

Gogoljev najboljši roman „Taras Bulba“ i. t. d., potem tudi životopisne črtice odličnih udov Matice. Od „slovenskega atlanta“ je v delu in bode v kratkem dovršen 4. snopič obsegajoč: Nemčijo, Italijo in Evropejsko Turčijo. — Kdaj izide „Slov. Štajerja“ II. snopič, na to mnogokrat postavljeno vprašanje ne moremo odgovoriti, ker ne vemo, ali in kedaj Matici obljubljeni rokopise pošljejo Štajarski rodoljubi.

Pri tej priliki se opomnijo častiti društveniki tudi na razglas Matičnega odbora od 8. decembra 1872. leta („Novice“ stran 399) „naj vsak Matičar do konca 1872. leta plača zaostale svoje letne doneske, donesek za 1873. leto pa do konca meseca junija 1873. Kdor na ta proglas ne zadosti svoji dolžnosti, se po 3. §. Matičnih pravilih, izbriše iz vrste njenih udov ter tudi nima pravice glasovanja pri prihodnjem občnem zboru. Gospodje poverniki pa so vljudno prošeni, račune in denar poslati gospodu blagajniku Ivanu Vilharju v Ljubljani.

— (*Francozi in Slovani.*) V Parizu se je sestavil komité (odbor) v ta namen, da pošilja v dar slovanskim dijakom francoske knjige. Tako je prišlo tudi na Matico slovensko v Ljubljani 111 knjig in zvezkov raznega zapopadka, ktere se bodo te dni razdelile med slovensko mladino.

— (*Po znižani ceni po železnici na Dunaj*) gredo vozovi vsako soboto, popoldne 55 minut po dveh Na Dunaj in nazaj se plača v vozu 2. vrste 19. gl. 3. vrste. pa le 12 gl. 50 kr. Nazaj se pelješ, kedar se hočeš in s katerim koli vozom do 14. dneva; pozneje ne velja več ta karta.

— (*Jezuiti morajo Kranjsko deželo zapustiti*) po ukazu c. k. deželnega predsedstva 18. dne t. m., ki jim v 4 tednih dovoli rekurs na c. kr. ministerstvo bogočastja. Kakor strela z jasnega neba je prišel ta ukaz, temveč, ker še mnogo ljudi vedelo ni, da na Kranjskem bivajo jezuiti, tem manj pa, ker oni 4 gospodje, večidel Kranjci, vsi pa Slovenci, ki so popred bili v Požegu na Hrvaškem, so po ustmenem dovoljenji bivšega c. kr. želnega predsednika barona Konrada se preselili v Repnjo v Kamniškem okraju, kjer jih je neka premožna in pobožna stara posestnica v gostje vzela in odkodar so na vabilo nekterih fará misijone opravljali. Da formaliteta za naselitev po ministerski postavi od leta 1858. ni bila strogo spolnjena, je mogoče; al da so omenjeni 4 častiti gospodje v narodno gospodarskem in zdravstvenem oziru na škodo deželi, o tem ni nam celó nič znano in le „Tagblatt“ vé kaj, čegar Dunajski tovarš „N. W. Tagblatt“ je naše jezuite celó v Raguso posadil; al to vemo mi, da je ta ukaz velik hrup učinil po deželi. Kakor slišimo, so gospodje že naredili rekurs; ali se bo vslišal ali ne, se ne dá reči; to pa je gotovo, da dosedanji državni zbor ni še naredil postave, da jezuiti ne smejo bivati v Avstriji, še manj take, da bi domačini, če tudi so jezuiti, ne smeli stanovati doma. Če nasproti mirnim jezuitom se ozremo na borso Dunajsko, ki je na milijone zgube prinesla v narodno-gospodarskem oziru in zarad ktere je znorelo veliko ljudi ali si življenje vzelo, no, hipoma je potem treba, da se iz Avstrije poženo vsi borsijanci!

— (*Nemško konstitucionalno društvo*) je sklenilo v zadnjem zboru, da odbor konstitucionalcev se ustanovi za „centralni volilni odbor“ in da po vseh okrajih dežele se ustanovijo volilni pododbori. Naši ljudje bodo te pododbornike kmalu lahko spoznali, kajti „tički se spoznajo po petji“.

— (*Interpelacija sl. deželni komisiji za uravnavo zemljiškega davka in pa c. k. okrajnim komisijam!*) Zdaj

je košnja mrve, kmalu pride žetev žita; kosce moramo v Ljubljani plačevati po 1 gold. 25 kr., po čim pa bomo plačevali ženice, bode se kmalu zvedelo. Vprašamo tedaj sl. komisije, ki nam bodo naložile po novi postavi davek: ali ste poslale g. Kremena in druge komisarje iz pisarnice na polje, da na svoja ušesa slišijo in vidijo, koliko se dandanes mora plačati delavcem? Stvar je sila važna, zato prosimo, da se resnica zvé in pravica zgodi.

Več zemljiških posestnikov.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Nekteri Dunajski ustavoverski časniki so zagnali hrup, da je potreba sklicati nemudoma stari „rajhsrat“, ki bo poravnal velike zgube po Dunajskem borsnem „krahu“. Podoba je, da je ministerstvo povdarjalo to stvar; al sklenilo se je, da se ne skliče. Dunajski „Tagblatt“ pravi, da to tudi za tega del ne gré, ker dosedanji ustavoverni poslanci so večidel tudi upravniki pri bankah, železnicah itd. (verwaltungsräthe), po takem — pravi — bi „kozel opravljal službo vrtnarja“ (der Ziegenbock würde als Gärtner fungiren.)

— V nekterih časnikih se je bralo, da je presvitli cesar od ministerstva zahteval popis sedanjega položaja naše države. Grozno razkačeni kričijo ustavoverski Dunajski časniki, da to ni res! Ta strašanski krič še le prav očitno kaže, kako se ustavoverci bojé tacega ukaza.

— Minister nauka dr. Stremajer je glasovitega brezverskega učitelja Bobies-a nagloma odstavil od službe okrajnega šolskega nadzornika zato, ker je z družimi učitelji vred podpisal protest zoper ukaz ministrov, da učitelji ljudskih šol morajo mladino nadzorovati pri verskih vajah. Na to je postal pravi „Heidenlärm in Israel“; vsi brezverski časniki so hudo planili čez ministra, ki ima vendar očitne zasluge za „konfessionslosno“ šolo. Da je bil tudi „Ljublj. Tagblatt“ vmes, razume se samo po sebi. Kaj pa „Laibacher Schulzeitung“? Menda bo molčala, bojé se one igrače, ktere se šaljivo spominja „Učit. Tovarš“: „polž, polž, pokaži rogé, če ne — itd.“ Gospoda Pirker, Zima e tutti quanti ne spadajo med one ljudi, ki bi si dali „svojo hišico ubiti“.

— Cesar nemški menda ne pride na Dunaj; tudi Turškega sultana ne bo.

Hrvaško. — Pogodba Hrvaško-Ogerska še ni dognana; „Obzor“ tolaži nevoljni narod Hrvaški, naj čaka še teden dni, ker stvar mora se vsakako kmalu dokončati, in naj ne veruje tendencioznim govoricam.

Francoško. — Vlada pod predsedstvom Mac-Mahona — na hvalo vsem pravim domoljubom — krepko postopa, zatiraje naklepe prekucijske; pod njim zadobi Francija zopet veljavo nasproti sovražnikom njenim.

Listnica vredništva. Zadnja dva dneva smo dobili toliko dopisov, da ni bilo mogoče, danes jih natisniti. Drugi pot pridejo gotovo.

Žitna cena

v Ljubljani 18. junija 1873.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 7 fl. —, — banaške 7 fl. 45. — turšice 3 fl. 30. — soršice 4 fl. 20. — rži 4 fl. 15. — ječmena 2 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 40. — ovsa 2 fl. —. — Krompir 1 fl. 8.

Kursi na Dunaji 24. junija.

5% metaliki 67 fl. 40 kr. Ažijo srebra 111 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 72 fl. 40 kr. Napoleondori 8 fl. 85 2kr.